

16.1.2020

SV/AL

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: VN/9020/2019

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain uudistaminen

KUULOLIITON VASTAUKSET

Keskeiset huomiot esityksestä

- Kuuloliitto näkee erittäin hyvänä asiana, että pykälään 211 on lisätty kirjaus tekstityksen laadun takaamisesta.
- Kuuloliitto ehdottaa, että tekstittämisvelvoite laajennetaan ehdotuksessa olevien kanavien lisäksi myös muille merkittävälle tv-kanaville ja suoratoistopalveluille, kuten MTV:n rinnakkaiskanaville SUB-kanavalle ja AVA-kanavalle sekä Nelosen rinnakkaiskanaville LIV- tai JIM – kanaville.
- Kuuloliiton mielestä on hyvä, että tekstitysvelvoite laajenee tilauspalveluohjelmiin. Kuitenkin niiden osalta Kuuloliitto näkee, että tavoitteeksi on otettava siirtymäajan kuluessa kasvava prosenttitavoite niin, että vuonna 2024 tilauspalveluohjelmien kotimaisista sisällöistä tekstitettäisiin 90 prosenttia.
- Kuuloliitto esittää, että myös suorien lähetysten tekstittämistä on kehitettävä vaikka niitä ei esityksessä mainitakaan. Suorille lähetyksille tulee myös luoda siirtymäajan kuluessa kasvavat tavoiteprosentit.
- Lisäksi Kuuloliitto esittää, että siirtovelvoite on laajennettava laajakaistaverkkoon.

Kuuloliitto korostaa ja muistuttaa, että suomalaiset mediatyhtiöt ovat ainoita, joilla on suomenkielistä sisältöä. Media-alan kilpailussa vastapuolella ovat monikansalliset yritykset, joiden pääpaino on englanninkielisessä ohjelmistossa. Monet näistä yhtiöistä tarjoavat osana heidän palvelujaan englanniksi puhutun mediasisällön suomen kielen tekstityksellä.

Audiovisuaalisten palveluiden sääntely

§211 Ohjelmiston saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

Tekstityksen laatu

Kuuloliitto pitää lakiehdotuksen kirjauksia tekstityksen laadun kirjaamisesta lakipykälän tasolle erittäin positiivisena asiana. Kuuloliitto on saanut viimeisen vuoden aikana lisääntyvästi negatiivista palautetta kuulovammaisilta katsojilta kotimaisten ohjelmien tekstityksen laadusta. Ongelmia tekstityksen laadussa on ollut muun muassa tekstityksen epätarkkuudessa, tekstitetty sanat eivät vastaa puheen sanoja tai jotkin sanat jäävät kokonaan tekstittämättä. Pelkällä puheentunnistustekniikalla tuotetussa kotimaisten ohjelmien tv-tekstityksessä tekstin kieliopilliset asiat ovat väärin. Lisäksi tekstityksestä ei kykene erottamaan kuka puhuu, koska teksti tulee yhtäjaksoisesti putkeen. Palautteen perusteella Kuuloliitolle on tullut se käsitys, että kotimaisten ohjelmien tv-tekstityksen laatuongelmat aiheuttavat sen, ettei kuulovammaisen katsoja pysty seuraamaan kyseisen kanavan ohjelmaa.

Kuuloliitto näkee, että puheentunnistustekniikkaa pitää ehdottomasti kehittää, koska se nopeuttaa tekstityksen tuottamisen prosessia mutta keskeneräisenä sitä ei tule yhdistää lähetettävään ohjelmaan. Kuuloliitto on lähestynyt puheentunnistustekniikalla kotimaisten tv-ohjelmien tekstitystä tuottavia kanavia, ja on yrittänyt tuoda esiin, ettei puheentunnistustekniikalla voida tuottaa vielä tällä hetkellä laadukasta tekstitystä vaan tällä hetkellä laadukkaan TV-tekstityksen tuottamiseen ja viimeistelytyöhön tarvitaan myös ihmistyövoimaa. Valitettavasti nämä perustelut eivät ole riittäneet TV-kanavalle vaan he ovat jatkaneet huonolaatuisen TV-tekstityksen tuottamista pelkällä puheentunnistustekniikalla. Kuuloliitto näkee, että

16.1.2020

SV/AL

tilanteen muuttamiseksi tarvitaan kotimaisten ohjelmien TV-tekstityksen laadun kirjaus lain tasolle. Vain näin voidaan varmistaa se, että kuulovammaisten katsojien mahdollisuudet katsoa ohjelmia laadukkaana TV-tekstityksen kanssa toteutuvat.

Tekstityksen laadun takaamiseksi Kuuloliitto ehdottaa, että tulee myös säätää siitä, että jokaisella mediayhtiöllä on sähköinen yhteydenottokanava, johon voi jättää palautetta kotimaisesta tekstityksestä. Lisäksi ehdotamme, että mediayhtiöiden tulee vastata tekstityspalautteeseen asianmukaisella tavalla 7 päivän sisällä.

Tekstitysvelvoitteen alle tulee saada lisää kanavia

Kuuloliitto ehdottaa, että tekstittämisvelvoite laajennetaan ehdotuksessa olevien kanavien lisäksi myös muille merkittävälle tv-kanaville ja suoratoistopalveluille. Näin kuulovammaisille katsojille annetaan paremmat valinnanvapausmahdollisuudet seurata tekstitetyjä kotimaisia sisältöjä. Pykälän 211 mukaan valtioneuvoston asetuksella liikenne- ja viestintäministeriö määrää ohjelmistot, joihin on liitettävä tekstityspalvelu. Kuuloliitto ehdottaa, että kotimaisten ohjelmien tekstitysvelvoite laajennetaan MTV:n rinnakkaiskanaville SUB-kanavalle ja AVA-kanavalle. Näillä kanavilla esitetään vastaavanlaisia ohjelmistoja kuten MTV-kanavalla. Ohjelmat on tekstitettävä vähintään siinä vaiheessa, kun ohjelma esitetään MTV-kanavalla. Kuuloliitto näkee, ettei tästä tule varsinaisesti lisätyötä. Kuuloliitto ehdottaa vastaavasti kotimaisten ohjelmien tekstitysvelvoitetta Nelosen rinnakkaiskanaville LIV- tai JIM – kanaville.

Tilauspalveluohjelmat ja tekstitys

Pykälän 211 4. momentin mukaan tilausohjelmien ääni- ja tekstityspalvelun osuuden on oltava 2 momentissa tarkoitettussa tilauspalveluohjelmalveluissa 30 prosenttia ohjelmistoista.

Kuuloliiton saaman tiedon mukaan tilausohjelmalvelujen katselumäärät ja –osuudet ovat viime vuosina merkittävästi nousseet. Samalla tilauspalveluohjelmien katselu-aika on lisääntynyt. Tilauspalveluohjelmissa olevien kotimaisten ohjelmien tekstittäminen ei ole kehittynyt samansuuntaisesti katsojatottumusten kanssa. Tämä asettaa kuulovammaiset katsojat epäyhtenäiseen asemaan tilauspalveluohjelmien suhteen. He eivät voi tekstityksen puutteen takia katsomaan tilauspalveluissa kotimaisia ohjelmia vaan joutuvat tyytymään vain kansainvälisiin ohjelmiin ja sisältöihin. Näin YK:n vammaissopimuksen artiklan 30 tavoite vammaisten mahdollisuuksista saada käyttöönsä kulttuuriaineistoa saavutettavassa muodossa ja seurata televisio-ohjelmia, elokuvia, teatteria ja muuta kulttuuritoimintaa saavutettavassa muodossa ei toteudu. Lisäksi sopimuksen artikla 21 sananvapaudesta ja tiedonsaannista korostaa, että sopimusosapuolten tulee varmistaa, että suurelle yleisölle tarkoitettua tietoa annetaan vammaisille henkilöille oikea-aikaisesti ja ilman lisäkuluja sellaisessa saavutettavassa muodossa ja sellaista saavutettavaa teknologiaa käyttäen, jotka soveltuvat eri tavoin vammaisille henkilöille. Ilman tekstitystä kuulovammaiset katsojat eivät saa tietoa tilauspalveluohjelmien sisällöistä.

Kuuloliitto näkee positiivisena sen, että ehdotuksessa esitetään, että myös tilausohjelmalveluille kirjataan prosenttitavoite kotimaisten ohjelmien tekstittämiselle. Kuuloliitto näkee kuitenkin, että ehdotukseen kirjattu prosenttitavoite on liian alhainen siihen nähden, että tilausohjelmalvelujen katselumäärät nousevat tulevaisuudessa entisestään.

Kuuloliitto ehdottaakin, että hallituksen esityksen perustelutekstiin kirjataan porrastetut tavoiteprosentit kotimaisten ohjelmien tekstittämiselle tilauspalveluissa sekä luodaan siirtymäsäännökset tekstitystavoitteiden kasvattamiseen. Kuuloliitto ehdottaa, että tilauspalveluohjelmille luodaan vastaava portaittainen korotettu tavoiteprosenttiosuus, kuten aiemmassa tv- ja radiolainsäädännössä tv-lähetysten puolella tehtiin. Kuuloliitto ehdottaa seuraavan 4 vuoden ajalle portaittaista korotusta seuraavien prosenttein: 30 – 50 – 70 – 90. Tämä tarkoittaisi, että vuonna 2021 tilauspalveluohjelmien kotimaisista ohjelmista tekstitettäisiin 30 % ja vuonna 2024 ohjelmista tekstitettäisiin 90 %.

Kuuloliitto ehdottaa, että kotimaisten kanavien simulcast –lähetykset tulisi esittää niin, että kotimaisissa ohjelmissa on liitettynä myös tekstitys. Tällä hetkellä nämä lähetykset näkyvät tekstitettynä vain kansainvälisissä ohjelmissa, sen sijaan kotimaisia tv-ohjelmia ei esitetä tekstityksen kanssa.

16.1.2020

SV/AL

Tilauspalveluohjelmien tekstityksen osalta tulee vielä selvittää, miten tilausohjelmalvelun tekstitystä ja sen soveltamista valvotaan. Sovelletaanko tekstityksvelvoitetta jo tilauspalveluohjelmissa oleviin sisältöihin vai ensisijaisesti sinne tuleviin uusiin sisältöihin. Minkälaisella aikajänteellä tekstitettyjen kotimaisten tilauspalveluohjelmien toteuttamista seurataan. On hyvä huomata, että tietyt sisällöt ovat tilauspalveluohjelmassa vain tietyn määräjän katsottavissa. Miten nämä seikat otetaan valvonnassa huomioon?

Tilauspalveluohjelmien kotimaisten ohjelmien osalta on hyvä myös tunnistaa se, että kuulovammaiset ovat myös kuluttajia, jotka käyttävät rahojaan erilaisiin palveluihin. Esimerkiksi maksullisten tilauspalveluohjelmien osalta kuulovammaisen kuluttaja odottaa saavansa saavutettavaa, eli tekstitettyä kotimaista sisältöä, sisältävää palvelua. Kuuloliitto ehdottaa, että myös kotimaisiin maksullisiin tilauspalveluohjelmiin tulee mahdollisuus seurata tekstityksiä. Maksulliset tilauspalveluohjelmat ja niiden katsomismäärät ovat myös merkittäviä ja ovat myös kotimaisen sisällön/ohjelmien selkeä alusta.

Tekstityksen seurantamittareita on kehitettävä ja arvioitava uudestaan.

Kuuloliitto ehdottaa, että tekstityksen seurantamittareita on kehitettävä, jotta ne ottavat huomioon muuttuneen toimintaympäristön, kuten tilauspalveluohjelmien lisääntymisen. Kuuloliitto näkee, että olisi luotava kolme erilaista tekstityksen mittaria, jotta mittarit mittaavat oikeita asioita ja tekstityksen tilanteesta saadaan asianmukainen käsitys. Kuuloliitto ehdottaa seuraavanlaista kolmiosaista mittaristoa:

- a. Kotimaisten TV-ohjelmien tekstitys (suomi ja ruotsi),
- b. Tilauspalveluohjelmien tekstitys
- c. Suorien lähetysten tekstitys

Lisäksi Kuuloliitto näkee, että katsojatyytyväisyystutkimukset tulee ottaa osaksi viestinnän saavutettavuuden indikaattoreita. Esimerkiksi tulee seurata kuulovammaisten tarvitsemia tekstitettäviä mediasisältöjä ja millaisilla eri päätelaitteilla näitä sisältöjä seurataan ja selvittää miten kuulovammaiset kokevat nämä palvelut. Tämän jälkeen on mahdollista luoda kokonaisvaltainen käsitys kuulovammaisten katsojakäyttäytymisestä tämän hetken mediaympäristössä.

5 § Vaaratiedotteen välittäminen väestölle

Kuuloliitto yhtyy Kuurojen liiton ja Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE:n näkemyksiin vaaratiedottamisen kehittämistarpeista. Vaaratiedotetta välitettäessä tulee varmistaa, että televisiossa näkyvä vaaratiedotteen teksti tuotetaan myös äänitextitettyinä ja viitottuna.

Muut huomiot esityksestä

Suorien lähetysten tekstittämistä tulee myös kehittää

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia tai tavoitteita suorien lähetysten tekstittämiseen. Suurimpia haasteita tv-yhtiöille tällä hetkellä on suorien tv-lähetysten tekstittäminen. Televisiotoimialalla on ilmeinen tarve kehittää puheentunnistustekniikoita, jotka mahdollistavat kotimaisten tv-ohjelmien tekstityksen tuottamisen joko suorana tai etukäteen editoituna ennen lähetystä. Kuuloliitto näkee suorien lähetysten tekstittämisessä myös paljon kehitettävää. Kuuloliitto ehdottaa, että myös suorien lähetysten tekstityksille säädetään omat tavoiteprosentit. Ehdotamme tähän noin 4 vuoden siirtymäaikaa, jolloin kotimaisten suorien ohjelmien tekstittämiselle luotaisiin tavoiteprosentit seuraavasti: 20 – 40 – 60 – 80.

Koska suorita lähetyksiä ei vielä täysimääräisesti tekstitetä niin Kuuloliitto ehdottaa, että niille suorille ohjelmille, joita ei tekstitetä, tulee asetustasolla kirjata tekstityksvelvoite uusinnan yhteydessä yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetyksaikana tai tilauspalveluohjelmassa vähintään 15 tunnin sisällä.

Puheentunnistustekniikan kehittyminen on ratkaisevassa asemassa sen suhteen kuinka suorat tv- lähetykset voidaan tekstittää tulevaisuudessa. Kaupallisilla kanavilla ei ole tällä hetkellä suoratekstitystä. Kuuloliitto näkee, että puheentunnistustekniikan kehittyminen ja kehittäminen on myös kaupallisten mediayhtiöiden etu, yhteistyössä Yleisradion kanssa.

16.1.2020

SV/AL

Must carry – velvoite / siirtovelvoite

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia siirtovelvoitteeseen. Lähtökohtaisesti laki turvaa tekstityspalvelut antenniverkon lähetyksissä. Aiemmin siirtovelvoite takasi yleisen edun kanavien vapaan näkyvyyden myös kaapeli-tv-talouksissa. Kuuloliitto näkee, että siirtovelvoite on laajennettava laajakaistaverkoston. Nykyinen lainsäädäntö ei ota kantaa teknisen jakelijan (kaapelioperaattori) vastuuseen välittää tekstitettäviä televisio-ohjelmia tai sen kaltaisia sisältöjä, jotka on suunnattu suurille yleisömmäärille.

Kuuloliitto on tuonut monien vuosien aikana esille keskusteluissa muun muassa viestintäviraston (nykyisin Traficom) ja kaapelioperaattoreiden kanssa sen, että tallenne- ja suoratoistopalvelujen sisällöissä on varmistettava myös kotimaisten sisältöjen tekstitys. Tällöin avainasemaan nousee se, miten on varmistettu mediayhtiön ja jakelijan välillä lähetyssignaali, johon ei puututa. Toisin sanoen, miten mediayhtiö on varmistanut jakelijan (kaapelioperaattori) kanssa sen, että ohjelmaan sisällytetty tekstitys on nähtävissä myös tallenne- ja suoratoistopalvelussa. Nykyisin mediayhtiön, eli lähettäjän, ja kaapelioperaattorin, eli jakelutekniikasta vastaavan, vastuu on jätetty avoimeksi. Kun vastuu jakeluketjuissa ei ole selkeästi määritetty, niin kuulovammaisen katselukokemus muodostuu hajanaiseksi ja riippuvaiseksi omasta kyvystään hankkia tietoa eri palvelujen ominaisuuksista ja käyttöönnotosta.

Yle on tuottanut saavutettavaa sisältöä (mm. tekstityksen kanssa). Ongelmaksi nousee se, ettei ole takeita siitä, pääsevätkö kuulovammaiset katsojat näkemään näitä sisältöjä laajakaistaverkossa. Kuuloliitto ehdottaa, että esitykseen otetaan mukaan vielä siirtovelvoitteeseen liittyvät kysymykset. Nykyinen must carry / siirtovelvoite – sääntely on mielestämme osittain vanhentunut, koska se koskee vain TV- ja radiokanavia eikä laajakaistaverkkoa. Näin ollessaan se ei vastaa katsojien nykyisiä median käytön tarpeita.

EU:n esteettömyysdirektiivi (European Accessibility Act) tuo uusia vaatimuksia myös mediayhtiöille ja –jakelijoille sekä digitaalisille päätelaitteille. Kyse on toimivan palveluketjun kehittämisestä ja varmistamisesta. Tarkastelussa tavoitteen tulee olla se, että jakeluketjujen esteettömyysvaatimuksissa media- ja jakeluyhtiöiltä odotetaan kuulovammaisille uusia katsojajäystävällisiä digitaalisia ratkaisuja. Tulkintamme mukaan esteettömyysdirektiivi luo lisää vastuuta tuote/palvelukehittäjälle ja jakeluketjuun voidaan tuoda vain sellaisia tuotteita, jotka täyttävät tämän hetken esteettömyysvaatimukset. Direktiivi antaa vastuun jakeluketjussa toimijalle ottaa huomioon esteettömyysvaatimukset tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tällä hetkellä on kirjavia vaihtoehtoja televisiotekniikan kehityksessä, muun muassa 4K –televisiot. Tavoitteeksi on asetettava, että uuden sukupolven päätelaitteita käyttöön otettaessa tv-ohjelmissa on tarvittavat tekstitykset, ne toimivat ja esteettömyysvaatimukset otetaan huomioon kuulovammaisia katsojia ajatellen.

- Kuuloliitto kehottaa mediayhtiötä ja jakelutekniikasta vastaavia tahoja huomioimaan paremmin digitaalisten palveluiden saavutettavuusvaatimukset. EU:n tulevan esteettömyysdirektiivin ja sen soveltamisen avulla toimijat tulee velvoittaa täyttämään saavutettavuusvaatimukset ja luomaan kustakin palvelusta/tuotteesta saavutettavuusseloste. Tämä edesauttaa sitä, että kuulovammaisten näkökulmat palvelunkäyttäjänä otetaan vakavammin huomioon myös tulevaisuudessa kehittyvissä televisiotekniikoissa.
- Kuulovammaiset mediakäyttäjät tulee osallistaa palvelujen kehittämiseen. Tämä ehdotus koskettaa sekä mediayhtiöiden tapaa tuottaa tekstityksiä että millaisilla digitaalisilla ratkaisuilla kuulovammaiset katsojat voivat seurata tv:n ja suoratoistopalvelun tekstityksiä. Kaapelioperaattorien on kiinnitettävä huomiota viestinnässään siihen, kuinka kuulovammaiset katsojat voivat saada helppokäyttöisesti tekstitykset päälle.

Kuuloliitto ry

Sanna Kaijanen
Toiminnanjohtaja

- Lisätietoja: Erityisasiantuntija Sami Virtanen, sami.virtanen@kuuloliitto.fi